

WOJEWODA WIELKOPOLSKI

PS-III.431.57.2024.9.6

Poznań, 12 maja 2025 r.

**Pan
Jaromir Zieliński
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Szamotułach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

al. Niepodległości 16/18, 61-713 Poznań
tel. 61 854 1825, fax 61 854 1544

www.poznan.uw.gov.pl, e-mail: ps@poznan.uw.gov.pl
www.gov.pl, infolinia tel. 222 500 1171

I. Dane identyfikacyjne.

Zakres kontroli (w tym: podstawa prawna, okres objęty kontrolą)	Kontrola w trybie zwykłym na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49), zwanej dalej „ustawą”, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 395, tekst jednolity sprostowany obwieszczeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 16 kwietnia 2025 r. - Dz. U. z 2025 r., poz. 513) i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477). Stan faktyczny został oceniony pod kątem zgodności z ww. ustawą w brzmieniu obowiązującym w okresie objętym kontrolą. Zakres kontroli obejmował organizację i funkcjonowanie Jednostki w zakresie zgodności z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zawarty w upoważnieniu Wojewody Wielkopolskiego z 12 grudnia 2024 r., znak: KN-II.0030.381.2024. Okres objęty kontrolą: od 1 stycznia 2023 r. do dnia zakończenia kontroli oraz działania wcześniejsze, jeżeli miały one związek z przedmiotem kontroli.
Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach z siedzibą pod adresem: ul. Wojska Polskiego 1, 64-500 Szamotuły, w dalszej części dokumentu określane także w skrócie: „PCPR”, „Organizatorem”, „Centrum” lub „Jednostką”.
Kontroler/ Kontrolerzy	Zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu w składzie: - Jarosław Szymański – inspektor wojewódzki, jako kierownik zespołu kontrolującego, - Grzegorz Przymus – starszy specjalista. Kontrolujący złożyli oświadczenia, że nie istnieją okoliczności uzasadniające wyłączenie ich od udziału w ww. kontroli.
Data rozpoczęcia i zakończenia czynności kontrolnych	Czynności kontrolne w siedzibie PCPR przeprowadzone były 17 grudnia 2024 r. oraz 13 lutego 2025 r.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jaromir Zieliński, Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach.

(akta kontroli: str. 1-15)

Na podstawie § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę (...) oraz art. 197d ust. 1 ww. ustawy przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.

II. Ocena kontrolowanej działalności ze wskazaniem ustaleń, na których została oparta.

Kontrola została przeprowadzona w oparciu o następujące procedury i metody:

- pozyskano pisemne oświadczenia od Pan Jaromira Zielińskiego - Dyrektora PCPR,
- pozyskano pisemne oświadczenia od koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w ww. Jednostce na pierwszy dzień kontroli,
- przeprowadzono analizę dokumentacji dotyczącej kwalifikacji wybranych osób zatrudnionych w ww. Jednostce,
- poddano analizie zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- poddano analizie zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- dokonano analizy dokumentacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- zweryfikowano dokumentację prowadzoną przez PCPR dla wybranych rodzin zastępczych zawodowych, wybranych rodzin zastępczych niezawodowych, wybranych rodzin zastępczych spokrewnionych, a także wybranych dzieci przebywających w tych rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- poddano analizie zadania z zakresu pieczy zastępczej realizowane przez PCPR.

Biorąc pod uwagę, stwierdzone podczas kontroli, działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach zgodne z obowiązującymi przepisami, jak i działania naruszające przepisy, działalność Jednostki w obszarze objętym kontrolą oceniono **pozytywnie pomimo nieprawidłowości**.

W związku z nieprawidłowościami **wydano zalecenia pokontrolne**.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz ujawnionych uchybień lub nieprawidłowości. Zakres, przyczyny i skutki stwierdzonych uchybień lub nieprawidłowości.

Wyznaczonym w Powiecie Szamotulskim organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, na mocy zarządzenia Nr 30/2011 Starosty Powiatu Szamotulskiego z dnia 15 listopada 2011 r., jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach, co jest **zgodne z art. 241 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 16-17)

Podczas kontroli ustalono, że PCPR działa na podstawie Statutu, przyjętego uchwałą nr XV/93/12 Rady Powiatu Szamotulskiego z dnia 23 lutego 2012 r., w sprawie nadania statutu Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach.

Organizację i zasady funkcjonowania określa Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach, przyjęty uchwałą nr 94/12 Zarząd Powiatu Szamotulskiego z dnia 5 lipca 2012 r., zmieniony uchwałą nr 75/2015 z dnia 15 października 2015 r., zmieniony uchwałą nr 205/2021 z dnia 22 stycznia 2021 r.

Analiza treści Regulaminu organizacyjnego PCPR wykazała, że zawiera on zapisy **nieaktualne** oraz **niezgodne z ww. ustawą**, tj.:

- 1) w § 5 pkt 14 jako część składową 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej, ujęto jedynie limit rodzin zastępczych zawodowych, pomijając plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 2) w § 5 pkt 20 wskazano, że do zadań PCPR należy w szczególności „*organizacja działalności organizatora pieczy zastępczej*”, przy czym przepis art. 76 ww. ustawy, odnosi się do organizatora **rodzinnej** pieczy zastępczej,
- 3) w § 8 ust. 1 wskazano, że „*zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem (...) organizatora pieczy zastępczej*”, co również jest niezgodne z art. 182 ust. 1 ww. ustawy,
- 4) w § 13 pkt 6 Regulaminu PCPR wskazano, że w skład PCPR wchodzi Dział Organizatora Pieczy Zastępczej, a w § 21 określono zadania tego działu, przy czym nazwa działu jest niezgodna z art. 76 ust. 1 ww. ustawy,
- 5) § 15 pkt 12 i 13 powinien zostać scalony, nadto zawiera nazwy form rodzinnej pieczy zastępczej, niezgodne z art. 39 ust. 1 ww. ustawy, a wynikające z poprzednich przepisów, obowiązujących przed 1 stycznia 2012 r.,
- 6) w § 20 pkt 12 wskazano, iż „*do zadań Działu świadczeń i rozliczeń [należy] współpraca z asystentem rodzinnym (...)*”, co jest niezgodne z art. 11 ust. 4 i nast. ww. ustawy, który definiuje to stanowisko jako asystenta rodziny,
- 7) w § 20 pkt 16 ustalono, że „*do zadań Działu świadczeń i rozliczeń [należy] prowadzenie rejestru rodzin biologicznych i rejestru rodzin zastępczych*”. Wskazać należy, że żaden przepis prawa nie upoważnia PCPR do prowadzenia rejestru rodzin biologicznych, natomiast zgodnie z art. 46 ww. ustawy, który obowiązywał do 15 stycznia 2025 r., jedynym rejestrem, który PCPR był zobligowany prowadzić, był rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Od 15 stycznia 2025 r. funkcjonuje Centralny Rejestr Pieczy Zastępczej, na podstawie art. 38d-38f ww. ustawy.

Dalsza analiza Regulaminu wykazała, że w § 20 pkt 11 wskazano, że „*do zadań Działu świadczeń i rozliczeń [należy] współpraca z Zespołem ds. rodzinnej pieczy zastępczej (...)*”, przy czym w samej treści Regulaminu w § 13, w którym wyodrębnia się działy oraz samodzielne stanowiska w PCPR, nie ma wyodrębnionego Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, co potwierdza schemat struktury, będący załącznikiem do Regulaminu. W § 21 Regulaminu wskazano zadania wyodrębnionego Działu Organizatora Pieczy Zastępczej, które to zadania przypisane są ww. ustawą do zadań realizowanych przez zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku, gdy organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest powiatowe centrum pomocy rodzinie. Regulamin organizacyjny PCPR wszedł w życie z dniem 5 lipca 2012 r. Nieprawidłowym jest zatem wyznaczanie zadania współpracy z Zespołem, który nie został wyodrębniony w strukturze PCPR. Fakt braku wyodrębnienia Zespołu potwierdza również to, że dopiero z dniem 1 stycznia 2016 r., zarządzeniem nr 16/2015 Dyrektora

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach z dnia 15 grudnia 2015 r., na podstawie zapisu § 15 pkt 22 lit. b oraz § 12 ust. 5 Regulaminu Organizacyjnego PCPR (zapisy te nadają kompetencję Dyrektorowi PCPR do wydawania wewnętrznych zarządzeń), Dyrektor PCPR „powołał Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej”. Stwierdzić jednak należy, że zgodnie z § 3 ust. 4 Statutu PCPR „Szczegółowy zakres działania Centrum, jego komórek organizacyjnych i samodzielnych stanowisk pracy określa regulamin organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach uchwalony przez Zarząd Powiatu.” Zarządzenie Dyrektora jest aktem wewnętrznym PCPR i nie jest podstawą do tworzenia komórek organizacyjnych PCPR, gdyż zgodnie ze statutem PCPR jest to kompetencja przypisana Zarządowi Powiatu, w trybie zmiany Regulaminu Organizacyjnego PCPR.

Utworzenie Zespołu powinno jednoznacznie wynikać z treści Regulaminu Organizacyjnego PCPR, w strukturze którego powinno nastąpić wyodrębnienie Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, z przypisanymi do realizacji zadaniami określonymi w art. 76 ust. 4 ww. ustawy.

Jednocześnie w skład Zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej „powołanego” przez Dyrektora PCPR powinien wejść pedagog i psycholog, gdyż jednym z obligatoryjnych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest m.in. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych. Powyższe jest zatem **niezgodne z art. 76 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 18-56)

Podczas czynności kontrolnych przedłożono:

- „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Szamotulskim na lata 2021-2023” przyjęty uchwałą Rady Powiatu Szamotulskiego nr XXIII/190/2021 z dnia 28 kwietnia 2021 r.,
- „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Szamotulskim na lata 2024-2026” przyjęty uchwałą Rady Powiatu Szamotulskiego nr XLVII/324/2023 z dnia 29 listopada 2023 r.

Pierwszy program nie obowiązywał zatem w okresie od 1 stycznia do 27 kwietnia 2021 r. Brak obowiązywania powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej we wskazanym okresie, był **niezgodny z art. 180 pkt 1 w zw. z art. 182 ust. 1 ww. ustawy**.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że zawarte w obydwu analizowanych Programach, zarówno na lata 2021-2023 w pkt 3 pn.: „Cele i zadania programu”, jak i na lata 2024-2026 w pkt II pn.: „CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE SZAMOTULSKIM NA LATA ...”, są praktycznie identyczne w treści w każdym wyszczególnianym celu. Zarówno w „Sposobie realizacji”, jak i w „Oczekiwanych rezultatach” ww. dokumenty zawierają limity rodzin zastępczych zawodowych na dany rok, przy czym w obecnie obowiązującym programie nie wskazano planu ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, poprzez konkretne działania. W Programie na lata 2024-2026 brakuje również odniesienia do wcześniejszego Programu, tj. do jego ewaluacji, przedstawienia, które cele zostały zrealizowane i w jaki sposób, a które cele nie zostały zrealizowane i wymagają modyfikacji.

(akta kontroli: str. 57-94)

Weryfikacja w bazie danych Rejestru Sprawców Przepływstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym

Podczas czynności kontrolnych analizie poddano wypełnienie obowiązku weryfikacji w bazie danych Rejestru Sprawców Przepływstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Weryfikację sprawdzono wobec Dyrektora i osób zatrudnionych w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, którą na podstawie art. 2 ust. 3 ww. ustawy jest PCPR i wolontariuszy oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, a także osób pełniących funkcję rodziny zastępczej i prowadzących rodzinny dom dziecka. Art. 7b wszedł w życie z dniem 1 lutego 2023 r., na mocy ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140) i zaczął obowiązywać wszystkie osoby, które zostały zatrudnione lub rozpoczęły współpracę z jednostką wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej po 1 lutego 2023 r., a obowiązek weryfikacji spoczął na pracodawcy. Przepisy przejściowe wprowadziły obowiązek weryfikacji osób zatrudnionych lub współpracujących z ww. jednostką przed 1 lutego 2023 r. i wyznaczyły, w art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw, termin na tę weryfikację do 31 lipca 2023 r. Dyrektor PCPR nie dokonał ww. weryfikacji wszystkich osób zatrudnionych przed 1 lutego 2023 r. oraz w przejściowym terminie. Weryfikacji dokonał dopiero w 2024 r. Weryfikacja następowała po zatrudnieniu pracownika, co zostało przedstawione przez Jednostkę kontrolowaną w zestawieniu tabelarycznym, które przedłożył Dyrektor na potrzeby kontroli.

Dyrektor PCPR został zweryfikowany w ww. Rejestrze, jednakże weryfikacji nie dokonał jego pracodawca, tj. Zarząd reprezentowany przez Starostę Szamotulskiego, lecz Jednostka, którą kieruje. Ponadto weryfikacji dokonano po upływie terminu przejściowego, 16 kwietnia 2024 r. Równocześnie Dyrektor PCPR nieprawidłowo weryfikował kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej co zostało szczegółowo opisane w pkt. 2 wystąpienia w części: „*Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej...*”. Nieprawidłowo weryfikowane były także rodziny zastępcze, a z przedłożonego przez Dyrektora zestawienia tabelarycznego, wynikało także, że w przypadku osób zatrudnionych do pomocy weryfikacja w Rejestrze w czterech na pięć przypadków miała miejsce po zatrudnieniu. Powyższe było zatem **niezgodne z art. 7b ww. ustawy oraz art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140).**

(akta kontroli: str. 95-158)

Kwalifikacje kadry

Dyrektorem PCPR jest Pan Jaromir Zieliński, którego kwalifikacje zostały pozytywnie zweryfikowane w 2022 r., w ramach postępowania kontrolnego prowadzonego pod znakiem: PS-II.431.3.1.2022.2.

Na pierwszy dzień kontroli w PCPR zatrudnionych było 6 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, w tym jeden koordynator przebywał na urlopie macierzyńskim, a na jego miejsce została zatrudniona osoba na zastępstwo. W okresie kontroli zatrudniano jeszcze

2 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, tj. odpowiednio w okresie od 1 lutego 2018 r. do 3 marca 2024 r. oraz w okresie od 21 czerwca 2012 r. do 31 lipca 2024 r. Wszyscy koordynatorzy byli zatrudnieni na umowę o pracę, na pełnych etatach. Jak ustalono, wszystkie ww. osoby miały wykształcenie wymagane na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, co było **zgodne z art. 78 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy**. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnieni w trakcie trwania czynności kontrolnych złożyli, na potrzeby kontroli, oświadczenia dotyczące władzy rodzicielskiej, niealimentacji oraz niekaralności, co było **zgodne z art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ww. ustawy**. Jednocześnie ustalono, że wszyscy zatrudnieni koordynatorzy nie zostali zweryfikowani w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym w terminie do 31 lipca 2023 r. lub przed zatrudnieniem, co było **niezgodne z art. 78 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy oraz art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140)**. Koordynatorzy pracowali w podstawowym wymiarze czasu pracy w systemie zadaniowego czasu pracy, **zgodnie z art. 79 ust. 2 ww. ustawy**. W trakcie czynności kontrolnych ustalono również, że praca koordynatorów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, co było **zgodne z art. 79 ust. 3 ww. ustawy** oraz że koordynatorzy nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, co było **zgodne z art. 79 ust. 4 ww. ustawy**.

W PCPR w okresie kontroli zatrudniano na podstawie umowy zlecenia 3 psychologów. Kwalifikacje ww. psychologów były **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ww. ustawy**.

W okresie kontroli w PCPR zatrudniano także inspektora ds. rodziny i dziecka w pieczy zastępczej, podinspektora ds. procesu usamodzielnienia, starszego inspektora ds. świadczeń i pomocy instytucjonalnej oraz starszego specjalistę pracy socjalnej.

Ponadto w ramach realizacji projektu pn. „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim” w ramach zadań zatrudniano m.in. doradcę zawodowego, psychoterapeutę, specjalistę terapii uzależnień, terapeutę integracji sensorycznej, logopedę, neurologopedę, psychotraumatologa, specjalistę wczesnego wspomagania rozwoju, specjalistę terapii rodzinnej, seksuologa oraz superwizora do pracy z rodzinami zastępczymi.

(akta kontroli: str. 159-198)

Na potrzeby kontroli Dyrektor przedstawił oświadczenie w formie tabelarycznej dot. osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki w okresie objętym kontrolą. Jak ustalono, ze wsparcia osoby do pomocy korzystało 6 rodzin zastępczych zawodowych, których wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Analizie poddano treść przykładowych umów o pełnienie funkcji osoby do pomocy dla rodziny zastępczej (...), z których wynika, że zadaniem tych osób jest *„sprawowanie opieki nad dziećmi i wykonywanie prac gospodarskich w czasie i zakresie określonym przez rodzinę zastępczą”* a nie pomoc przy sprawowaniu opieki (§ 1 ust. 2 umowy). Nadto w § 2 umowy osobę do pomocy zobowiązano do wykonywania obowiązków przewidzianych w art. 40 ww. ustawy dla osób pełniących funkcję rodziny zastępczej. Powyższe było zatem **niezgodne z art. 57 ust. 1a i 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 199-208)

Pieczna zastępcza w Powiecie

Podczas kontroli ustalono, że na terenie Powiatu Szamotulskiego, wg stanu na 17 grudnia 2024 r., funkcjonowały 82 rodziny zastępcze, w których przebywało łącznie 144 dzieci i osób pełnoletnich, w tym w:

- 9 rodzinach zastępczych zawodowych - łącznie 41 dzieci i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- 24 rodzinach zastępczych niezawodowych - łącznie 36 dzieci i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- 49 rodzinach zastępczych spokrewnionych - łącznie 67 dzieci i pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.

Podczas kontroli ustalono, iż przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych występują u 7 rodzin zastępczych zawodowych, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Zaznaczyć jednak należy, iż w przypadku 4 rodzin zawodowych, umieszczono kolejne dzieci, mimo iż wówczas przebywały już w niej dzieci w limicie ustalonym przez ustawodawcę, a kolejne umieszczane dzieci (mimo że były spokrewnione ze sobą - rodzeństwo), nie były spokrewnione z dziećmi umieszczonymi wcześniej, co stanowi **niezgodność z art. 53 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 209-237)

Na terenie Powiatu Szamotulskiego w rodzinnej pieczy zastępczej według stanu na 17 grudnia 2024 r. przebywało 31 dzieci z następujących powiatów:

- powiat kościański – 2 dzieci w rodzinie spokrewnionej,
- Miasto Poznań – 1 dziecko w rodzinie zawodowej, 2 dzieci w rodzinach niezawodowych oraz 1 dziecko w rodzinie spokrewnionej,
- powiat poznański – 3 dzieci w rodzinach niezawodowych, 2 dzieci w rodzinie zawodowej oraz 2 dzieci w rodzinach spokrewnionych,
- powiat pilski – 4 dzieci w rodzinach zawodowych oraz 1 dziecko w rodzinie niezawodowej,
- powiat międzychodzki – 5 dzieci w rodzinach zawodowych,
- powiat obornicki – 2 dzieci w rodzinie niezawodowej oraz 2 dzieci w rodzinach spokrewnionych,
- powiat grodziski (woj. mazowieckie) – 1 dziecko w rodzinie spokrewnionej,
- powiat limanowski (woj. małopolskie) – 1 dziecko w rodzinie spokrewnionej,
- powiat goleniowski (woj. zachodniopomorskie) – 1 dziecko w rodzinie spokrewnionej,
- powiat kołobrzeski (woj. zachodniopomorskie) – 1 dziecko w rodzinie spokrewnionej.

Według stanu na 17 grudnia 2024 r. 18 dzieci i 4 pełnoletnich wychowanków pozostających w pieczy z powiatu szamotulskiego, umieszczonych było w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Zestawienie powiatów umieszczenia przedstawia się następująco:

- powiat poznański – 3 dzieci i 1 pełnoletni wychowanek pieczy, w tym: 3 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych i 1 pełnoletni wychowanek w rodzinie zastępczej zawodowej,
- Miasto Leszno – 1 pełnoletni wychowanek w rodzinie zastępczej spokrewnionej,
- powiat międzychodzki – 4 dzieci, w tym: 1 dziecko w spokrewnionej rodzinie zastępczej oraz 3 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- powiat obornicki – 2 dzieci i 1 pełnoletni wychowanek pieczy, w tym: 2 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 1 pełnoletni wychowanek w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- Miasto Poznań – 3 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- powiat nowotomyski – 2 dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych,
- powiat kolski – 1 dziecko w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- powiat średzki – 1 dziecko w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- powiat grodziski – 1 dziecko w rodzinie zastępczej niezawodowej i 1 pełnoletni wychowanek w rodzinnym domu dziecka,
- Miasto Łódź – 1 dziecko w rodzinie zastępczej zawodowej (specjalistycznej).

Jak wynika z wyjaśnień przedstawionych przez Dyrektora, znaczna większość ww. dzieci została umieszczona w rodzinach zastępczych niezawodowych poza powiatem, ze względu na wydane postanowienia sądowe. Ponadto ustalono, że w pieczy instytucjonalnej poza powiatem szamotulskim przebywa 4 dzieci z powiatu szamotulskiego.

Zauważyć należy, że umieszczenie dzieci w pieczy na terenie powiatów oddalonych od środowiska rodzinnego, sprawia, że kontakty tych dzieci z rodzicami i innymi osobami bliskimi (znaczącymi) są dalece utrudnione.

(akta kontroli: str. 209-271)

Umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej poza powiatem szamotulskim, jak i dzieci spoza powiatu szamotulskiego na jego terenie, nastąpiły na podstawie porozumień zawartych pomiędzy powiatami, co znalazło potwierdzenie w dokumentacji i było **zgodne z art. 191 ust. 1 i 5 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 272-310)

Na potrzeby kontroli poproszono Dyrektora o wyjaśnienia przypadków rozdzielania rodzeństw w okresie kontroli. Jak wynika z przedstawionych wyjaśnień, w okresie kontroli rozdzielono 3 rodzeństwa. Powyższe podyktowane było brakiem wystarczającej liczby wolnych miejsc w rodzinach zastępczych, które wyrażałyby gotowość do przyjęcia rodzeństw. Działania PCPR w tym zakresie dążyły jednak do zmienienia powyższego stanu i na pierwszy dzień kontroli, we wszystkich 3 omawianych przypadkach, rodzeństwa były już połączone i przebywały wspólnie w rodzinach zastępczych. Przedłożone przez Dyrektora wyjaśnienia wraz z dokumentacją potwierdzającą powyższe, zostały włączone do akt kontroli. W związku z podjętymi działaniami, odstąpiono od wydania zalecenia pokontrolnego.

(akta kontroli: str. 311-345)

Jak wynika z przedłożonego oświadczenia, w okresie kontroli Dyrektor występował 5 razy z wnioskami do właściwego sądu, o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka, celem uregulowania jego sytuacji prawnej, wraz z uzasadnieniami, co było **zgodne z art. 47 ust. 7 ww. ustawy**.

Dyrektor przedłożył oświadczenie, z którego wynika, że w okresie kontroli, występował o świadczenia alimentacyjne na rzecz 6 dzieci. Jednakże jak wykazały czynności kontrolne, Dyrektor nie dopełnił tego obowiązku w każdym wymaganym przypadku, tj. w przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok a na rzecz dziecka nie zostały zasądzone alimenty. Szczegółowe zestawienie zostało zawarte w dokumencie pn. „14. Wykaz dzieci umieszczonych (...)”, stanowiącym akta kontroli. Powyższe było zatem **niezgodne z art. 38 ust. 2 ww. ustawy**.

Analizie poddano obowiązek wynikający z art. 47 ust. 6 ww. ustawy, dotyczący informowania sądu o ustaniu przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Jak wynika z oświadczenia Dyrektora PCPR, w okresie objętym kontrolą stwierdzono 5 przypadków ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, o czym został poinformowany odpowiedni sąd. Powyższe było **zgodne z art. 47 ust. 6 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 209-234, 346-367)

Analizie poddano obowiązek sporządzania diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przekazywania tych diagnoz rodzinom zastępczym. Ustalono, że ww. dokumenty nie zawierały podpisu osoby sporządzającej diagnozę (psychologa bądź pedagoga) i biorącej tym samym odpowiedzialność za ustalenia zawarte w diagnozie, lecz podpis koordynatora, jako osoby, która „zebrała materiał”. Zauważyć przy tym należy, że diagnozy zawierają informacje dotyczące przeprowadzonych badań psychologicznych oraz wskazania do postępowania wychowawczego, korekcyjnego, resocjalizacyjnego i rehabilitacyjnego, przy czym żaden z koordynatorów nie ma wykształcenia psychologicznego. Diagnozy nie zawierały potwierdzenia odbioru ich przez rodzinę. Dyrektor przedłożył oświadczenie, że diagnozy przekazywali rodzinie koordynatorzy, odnotowując ten fakt w kartach czynności, jednak w jednym przypadku analizowanych kart, nie stwierdzono przekazania diagnozy rodzinie. Powyższe było **niezgodne z art. 38a ust. 1 pkt 7 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 368-388)

Na terenie powiatu szamotulskiego na dzień 17 grudnia 2024 r. funkcjonowało 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych:

1. placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pod nazwą: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „NEGEB”, z liczbą 14 miejsc, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 15 dzieci, w tym 3 dzieci ukraińskich poza limitem miejsc, za zgodą Wojewody Wielkopolskiego,
2. placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pod nazwą: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „KANAAAN”, z liczbą 14 miejsc, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 13 dzieci,

3. placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pod nazwą: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „SYCHEM”, z liczbą 14 miejsc, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 16 dzieci, za zgodą Wojewody Wielkopolskiego,
4. placówka opiekuńczo-wychowawcza łącząca zadania placówek typu socjalizacyjnego i typu interwencyjnego pod nazwą: Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza „BETANIA”, z liczbą 11 miejsc socjalizacyjnych i 3 interwencyjnych, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 20 dzieci, za zgodą Wojewody Wielkopolskiego,
5. placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pod nazwą: Dom Dziecka „W Słońcu”, z liczbą 14 miejsc, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 13 dzieci, w tym 1 dziecko ukraińskie poza limitem miejsc, za zgodą Wojewody Wielkopolskiego,
6. placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego pod nazwą: Dom im. św. Urszuli Ledóchowskiej, z liczbą 14 miejsc, w której na pierwszy dzień kontroli przebywało 15 dzieci, za zgodą Wojewody Wielkopolskiego.

Jak wynika z oświadczenia Dyrektora, w okresie kontroli do ww. Placówek przyjęto 77 wychowanków i wydano 53 skierowania, a dwa skierowania uchylono, w tym:

1. do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „NEGEB” skierowano i przyjęto 6 wychowanków,
2. do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „KANAN” skierowano i przyjęto 9 wychowanków,
3. do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „SYCHEM” skierowano 9 i przyjęto 11 wychowanków (dwa skierowania wydane w 2022 r.),
4. do Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „BETANIA” skierowano 6 i przyjęto 30 wychowanków,
5. do Domu Dziecka „W Słońcu” skierowano i przyjęto 10 wychowanków,
6. do Domu im. św. Urszuli Ledóchowskiej skierowano i przyjęto 11 wychowanków.

(akta kontroli: str. 389-476)

Jak ustalono, w przypadku Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej „BETANIA” PCPR nie wydawał skierowań na miejsce interwencyjne, w sytuacji, gdy po zakończeniu pobytu dziecka na miejscu interwencyjnym w ramach tzw. „interwencji doraźnej” (art. 103 ust. 2 pkt 2 i 3 ww. ustawy), sąd wydał postanowienie o umieszczaniu dziecka w pieczy zastępczej, a więc od tego dnia dziecko wchodziło w limit wieku i miejsc, określonych w zezwoleniu Wojewody na prowadzenie Placówki (art. 103 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy). Tak sytuacja dotyczyła 9 dzieci spośród 13 przyjmowanych interwencyjnie. Zaznaczyć przy tym należy, że pomimo braku skierowań, dzieci przebywały w placówce w ramach limitu miejsc.

Ustalono również, że w skierowaniach wydanych w okresie kontroli do 5 z 6 placówek, występuje zapis o treści: „*Termin przyjęcia: do uzgodnienia z Dyrektorem Placówki*”, zamiast wskazania jednoznacznej daty. W oświadczeniu Dyrektor PCPR wskazał, że podyktowane to było faktem posiadania pełnej wiedzy na temat okoliczności umieszczenia dziecka w konkretnej placówce lub na innym typie miejsc w ramach tej samej placówki przez Dyrektora placówki. Wskazać jednak należy, że do placówki dziecko kieruje powiat, a w jego

imieniu Dyrektor PCPR a nie Dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej. Zatem w skierowaniu należało wskazać konkretną datę, od której skierowanie obowiązuje. Powyższe było niezgodne z **§ 2 ust. 1 ww. rozporządzenia**.

(akta kontroli: str. 389-476)

Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, wynikających z art. 76 ust. 4 ww. ustawy

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Centrum prowadziło nabór na kandydatów wykorzystując media społecznościowe oraz własną stronę internetową, m.in. w formie dedykowanej zakładki dla kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. Centrum organizowało także spotkania dla kandydatów poza godzinami urzędowania, co pozwalało na zwiększenie dostępności dla wszystkich chcących pełnić funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Centrum wykorzystywało lokalną prasę oraz lokalne portale internetowe do promowania rodzicielstwa zastępczego oraz rekrutacji kandydatów. Podsumowując, działanie Jednostki w tym obszarze było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 1 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 477-506)

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinii o spełnianiu warunków i oceny predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.

Centrum kwalifikowało kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej na podstawie Zarządzenia nr 8/2015 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach z dnia 27 kwietnia 2015 r. Zarządzenie obowiązywało do 31 grudnia 2023 r.

Od 1 stycznia 2024 r. obowiązywało Zarządzenie nr 11/2023 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie określenia procedury kwalifikowania kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Analizie poddano jej treść i ustalono, że w pkt 5 nie zawarto informacji o konieczności złożenia przez kandydata wniosku o przeprowadzenie szkolenia oraz wydania przez PCPR skierowania na szkolenie. Nadto w pkt 7 zawarto błędną nazwę rejestru, który obowiązywał do 15 stycznia 2025 r., na podstawie art. 46 ww. ustawy w zw. z art. 34 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140). Treść procedury była zatem **niezgodna z ww. ustawą**.

W okresie kontroli do procedury kwalifikacji przystąpiły łącznie 34 osoby.

W trakcie kontroli przeanalizowano przykładową dokumentację 5 kandydatów, którzy zadeklarowali gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w okresie kontroli i poddano analizie ich teczki osobowe.

Kandydaci składali na jednym wniosku zarówno wniosek o wszczęcie procedury kwalifikacyjnej jak i o skierowanie na szkolenie. Wniosek stanowi gotowy formularz odręcznie wypełniany przez kandydatów ich danymi osobowymi i przez nich podpisywany. Wniosek o skierowanie na szkolenie na etapie wszczynającym postępowanie był bezzasadny i powinien być złożony dopiero po uzyskaniu wstępnej kwalifikacji, kiedy uczestnictwo w szkoleniu kandydata w nim jest wstępną kwalifikacją zagwarantowane. Zgodnie bowiem z art. 43 ust. 7 ww. ustawy Organizator kieruje kandydata na szkolenia dopiero po przeprowadzeniu pozytywnej wstępnej kwalifikacji.

Dokumenty kandydatów wykazały, że PCPR weryfikował rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej poprzez m.in. zebranie opinii z ośrodków pomocy społecznej, od pracodawców, od osób trzecich, co było **zgodne art. 42 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy**. Organizator zweryfikował wszystkich kandydatów, że nie są i nie byli oni pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im ograniczona, ani zawieszona, co było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy**.

Analizowane dokumenty potwierdziły, że Centrum zweryfikowało kandydatów pod kątem wypełnienia obowiązku alimentacyjnego oraz że nie mieli ograniczonej zdolności do czynności prawnych, co było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 3 i 4 ww. ustawy**. Centrum sprawdziło, że kandydaci są zdolni do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone stosownym zaświadczeniem lekarskim oraz opinią psychologiczną i było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy** oraz zweryfikowało, że kandydaci przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy**.

Kandydaci zostali zweryfikowani pod kątem zapewnienia odpowiednich warunków bytowych i mieszkaniowych, umożliwiających dziecku zaspokajanie jego indywidualnych potrzeb, co było **zgodne z art. 42 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy**.

Dokumentacja zawiera wydruki z bazy danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym o negatywnej weryfikacji, jednakże z „*Wykazu kandydatów w formie tabelarycznej*” przedłożonego przez Dyrektora PCPR oraz złożonego oświadczenia wynika, że u trzech spośród 34 kandydatów, weryfikacji dokonano dopiero po wstępnej pozytywnej kwalifikacji, co było **niezgodne z art. 42 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy**.

Teczki osobowe kandydatów zawierają zaświadczenia o ich niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, co było **zgodne z art. 42 ust. 2 ww. ustawy**.

Na podstawie art. 43 ust. 1 ww. ustawy, w stosunku do 33 kandydatów (3 kandydatury były rozpatrywane od 2022 r.), na wniosek kandydata przeprowadzano wstępną akceptację kandydata, tj. stosowano nazewnictwo sprzed nowelizacji ww. ustawy, która weszła w życie z dniem 1 lutego 2023 r. Organizator sporządzał dokument potwierdzający przeprowadzenie tej akceptacji pod nazwą „*Protokół z posiedzenia Zespołu ds. wstępnej akceptacji kandydatów na rodzinę zastępczą*”. Dokument zawierał datę przeprowadzenia wstępnej akceptacji oraz wskazanie, czy wstępna akceptacja była pozytywna czy negatywna. Sama procedura odpowiadała przepisom obowiązującym po 1 lutego 2023 r., jednak stosowane nazewnictwo **uchybiało art. 43 ust. 1 i 2 ww. ustawy**.

Analizowane dokumenty 5 kandydatów zawierały pismo, w którym Centrum „*prosi o skierowanie ww. kandydatki/kandydata na szkolenie*”, przy czym pismo adresowane jest do

Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda”. Tymczasem zgodnie z art. 43 ust. 7 ww. ustawy Organizator kieruje kandydata na szkolenie a nie podmiot, który szkolenie prowadzi.

Wobec powyższego nieprawidłowe było nie tylko złożenie wniosku o skierowanie na szkolenie przez kandydata na zbyt wczesnym etapie postępowania, ale także fakt, że Organizator nie kierował kandydatów na szkolenie, a przysyłał do Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda” prośbę o skierowanie, cedując tym samym swoje uprawnienie na podmiot realizujący szkolenie, co było **niezgodne z art. 43 ust. 7 ww. ustawy**.

Szkolenia dla kandydatów, o których mowa w art. 44 ust. 1 ww. ustawy, Centrum organizowało na podstawie porozumienia z Miastem Poznań. Realizatorem szkolenia było Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda” w Poznaniu jako jednostka organizacyjna Miasta Poznania. Brak złożenia przez kandydatów wniosku o skierowanie na szkolenie, po dokonaniu pozytywnej wstępnej kwalifikacji, powoduje, że nie można jednoznacznie ustalić terminu zorganizowania przez Organizatora szkolenia. Wprowadzie teczek analizowanych kandydatów wykazały, że szkolenie zostało zorganizowane w terminie trzech miesięcy od dokonania pozytywnej wstępnej kwalifikacji, jednakże zgodnie z przepisem art. 43 ust. 8 ww. ustawy termin ten biegnie od daty złożenia wniosku przez kandydata a nie od daty dokonania pozytywnej wstępnej kwalifikacji. Wobec zorganizowania przez Organizatora szkolenia niezwłocznie po dokonaniu wstępnej kwalifikacji w terminie trzech miesięcy, odstępuje się od wydania zalecenia w tym zakresie.

Po zakończonym szkoleniu kandydaci otrzymywali zaświadczenia kwalifikacyjne, a wydanie zaświadczenia poprzedziło złożenie wniosku kandydatów, co było **zgodne z art. 45 ust. 1 ww. ustawy**.

Kandydaci będący z związku małżeńskim, którzy wspólnie przystępowali do kwalifikacji, otrzymywali zaświadczenia kwalifikacyjne, które były wydawane dla każdej osoby odrębnie. Zaświadczenia kwalifikacyjne były zgodne ze wzorem określonym w załączniku zarówno do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz. U. Nr 272, poz. 1609) dla zaświadczeń wydanych przed 29 września 2023 r., jak i do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz. U. z 2023 r., poz. 2052) dla zaświadczeń wydanych po 29 września 2023 r.

Kontrolą objęto także obowiązek realizacji art. 45a ww. ustawy, czyli przedstawiania przez kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, zaświadczeń o stanie zdrowia oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu co dwa lata. Z przedłożonego przez Dyrektora „Wykazu zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych (...)” jak i analizowanych teczek rodzin zastępczych (przykładowo teczki rodziny „F”) wynika, że nie wszystkie rodziny zastępcze zawodowe lub niezawodowe legitymowały się zaświadczeniem lekarskim lub opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji wydaną co 2 lata, co było **niezgodne z art. 45a ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 507-537, 704-882)

3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Centrum organizowało szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze poprzez zlecenie przeprowadzenia szkoleń Centrum Wspierania Rodzin „Swoboda”, będącego jednostką organizacyjną Miasta Poznania. Realizację szkoleń Powiat Szamotulski zlecał na podstawie porozumienia z Miastem Poznań zawartego 9 czerwca 2015 r., zmienionego aneksem Nr 1/2018 z dnia 27 lipca 2018 r.

Szkolenia kandydatów odbywały się zgodnie z programami:

- „Program szkolenia kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej”, zatwierdzony decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nr 10/2018/RZ z dnia 10 września 2018 r.,
- „Program szkolenia kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej”, zatwierdzony decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nr 23/2023/RZ z dnia 22 grudnia 2023 r.

Dyrektor Centrum przedłożył wykaz kandydatów z którego wynika, że szkolenia ukończyło w 2023 r. odpowiednio: 5 kandydatów na rodzinę niezawodową, 2 kandydatów na rodzinę zawodową, natomiast w 2024 r. – 18 kandydatów na rodzinę niezawodową.

Powyższe działania były **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 44 ust. 2 ww. ustawy.**

Od 2025 r. Centrum szkoliło kandydatów na podstawie „Programu szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej”, zatwierdzonego decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Nr 17/2024/RZ z dnia 26 września 2024 r.

(akta kontroli: str. 538-574, 704-882)

4. Zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka

Centrum, w okresie objętym kontrolą, zapewniało kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodzinom zastępczym badania psychologiczne.

Badania, o których mowa, przeprowadzało trzech psychologów posiadających kwalifikacje zgodne z art. 42 ww. ustawy, tj. wykształcenie magisterskie na kierunku psychologia oraz co najmniej 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym. Opinie wydawane były w oparciu m.in. o: test osobowości NEO-FFI wg P. Costy i R. McRae, skalę postaw rodzicielskich wg M. Plopy, Test Osobowości EPQ-R oraz rozmowę. Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora Centrum *„w okresie kontrolnym zostało sporządzonych 12 opinii kandydatów o motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz 36 opinii rodzin zastępczych o motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej”*.

Działania Jednostki w tym zakresie były **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 3a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 575-883)

5. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego

Centrum nie zorganizowało w okresie objętym kontrolą szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego z uwagi na brak kandydatów.

(akta kontroli: str. 884)

6. Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby

W toku kontroli ustalono, że PCPR zapewniał rodzinom zastępczym szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Dyrektor w oświadczeniu przedłożył zestawienie szkoleń w okresie kontroli. Zorganizowano m.in. szkolenie dot. standardów ochrony małoletnich, szkolenie (w ramach działalności grup wsparcia) dot. depresji wśród dzieci i młodzieży oraz szkolenie z resuscytacji krążeniowo-oddechowej. Ponadto w ramach realizacji projektu realizowanego przez powiat zorganizowano dwudniowy wyjazd szkoleniowy pn. „Wsparcie Grupowe Dzieci i Młodzieży Przebywającej w Pieczy Zastępczej, ich rodzin, kandydatów na rodziny zastępczej, opiekunów usamodzielnienia i otoczenia z Powiatu Szamotulskiego”, z licznymi zajęciami dla dzieci i dorosłych. Objęto również wsparciem w postaci superwizji rodziny zastępczej zawodowe, z czego skorzystało 7 osób. Organizowano także warsztaty świąteczne, pikniki rodzinne oraz zajęcia integracyjne. Powyższe znalazło potwierdzenie w przedstawionej przez kontrolowaną Jednostkę dokumentacji i było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 5 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 885-922)

7. Zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że Organizator zapewniał pomoc oraz wsparcie osobom sprawującym pieczę zastępczą, zapewniając możliwość udziału w spotkaniach grupy wsparcia, jak i korzystania z usług rodzin pomocowych. Jak ustalono, w okresie kontroli odbyło się łącznie 14 spotkań grup wsparcia, tj.: w 2023 r. odbyło się 8 spotkań, a w 2024 r. do dnia kontroli 6 spotkań. Z dalszych wyjaśnień Dyrektora wynika, że w 2023 r. i 2024 r. zawarto 9 umów na pełnienie funkcji rodziny pomocowej, odpowiednio: 5 w 2023 r. i 4 w 2024 r. Powyższe zatem było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 6 ww. ustawy**. Analizie poddano także treść zawartych umów z rodzinami pomocowymi, które były **zgodne z art. 75 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 923-1008)

8. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy

Jak wynika z oświadczenia Dyrektora: „W okresie objętym kontrolą PCPR w Szamotułach nie współpracowało z wolontariuszami.”. Dodatkowo Dyrektor PCPR oświadczył, że „żadna rodzina zastępcza nie wnioskowała o wsparcie w formie wolontariusza”.

(akta kontroli: str. 1009-1010)

9. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą Organizator realizował ww. zadanie, współpracując m.in. z: powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także z organizacjami społecznymi. Powyższe znalazło potwierdzenie w analizowanej dokumentacji i było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 8 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1011-1020)

10. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Podczas kontroli ustalono, że Jednostka zapewniała rodzinom zastępczym, ich dzieciom i umieszczonym w nich dzieciom, dostęp do poradnictwa i terapii, co potwierdziła przedłożona dokumentacja. PCPR organizował pomoc specjalistów, w tym m.in.: psychologów, psychoterapeutów, terapeutów rodzinnego, terapeutów różnych specjalności, doradcę zawodowego. Działania Jednostki były zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 9 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1021-1022)

11. Zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego

Jak oświadczył Dyrektor: „PCPR zatrudnia radcę prawnego, który jest również do dyspozycji rodziców zastępczych, w sytuacji, gdy zaistnieje taka potrzeba (...) jedna rodzina konsultowała się w sprawach spadkowych, jedna rodzina w sprawie umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej oraz ubezwłasnowolnienia (sporządzono wzory pism)”. Powyższe było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 10 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1023-1028)

12. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej

Jak przekazał w oświadczeniu Dyrektor, w okresie objętym kontrolą, tj.: „w 2023 r. przeprowadzono 186 ocen sytuacji dziecka. W 2024 r. przeprowadzono 204 oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej”.

Prawidłowość dokonywania oceny sytuacji dziecka przez Organizatora zbadano na podstawie analizy indywidualnej dokumentacji 9 dzieci z różnych form rodzinnej pieczy zastępczej, tj. umieszczonych w rodzinach zastępczych spokrewnionych, niezawodowych oraz zawodowych. Na potrzeby kontroli dzieci oznaczono symbolami: „a”, „b”, „c”, „d”, „e”, „f”, „g”, „h” oraz „i”. Ustalono, że Organizator na potrzeby dokonywania oceny, posługiwał się dokumentem o nazwie: *„Ocena sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej...”*. W ocenie dziecka „d” z 19 września 2024 r., dziecka „e” z 23 października 2024 r., dziecka „i” z 23 kwietnia 2024 r. brak jest podpisu Organizatora, tj. Dyrektora PCPR. W miejscu na jego podpis widnieje odręczna kreska, nie ma informacji o przyczynie braku podpisu (przyczynie nieobecności), co nie pozwala stwierdzić, czy ocena została dokonana przez osobę upoważnioną do jej dokonywania. Pod oceną znajdują się podpisy pozostałych osób, biorących udział w ocenie. Z oświadczenia Dyrektora wynika, że koordynatorzy są zobowiązani i uprawnieni do dokonywania ocen sytuacji dziecka na podstawie zakresów swoich obowiązków. Stwierdzić jednak należy, że zgodnie z przepisem art. 130 ust. 1 pkt 6 ww. ustawy koordynator bierze udział w ocenie dziecka, której dokonuje Organizator. Zatem w sytuacji nieobecności Dyrektora PCPR, który realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, na podstawie § 11 ust. 1 Regulaminu Organizacyjnego PCPR, Dyrektor w przypadku swojej nieobecności w dniu oceny sytuacji dziecka, winien wyznaczyć konkretnego pracownika do zastępowania siebie. Nie można uznać, że do takiego „wyznaczenia” doszło poprzez realizację przez koordynatorów wybranego zadania określonego w zakresie obowiązków, tym bardziej, że w ocenie tych dzieci brał udział nie jeden, lecz kilku koordynatorów, zatem nie można ustalić który z nich jest tym „wyznaczonym” w zastępstwie za Dyrektora. Żaden z nich nie podpisał się bowiem w miejscu przeznaczonym na podpis Dyrektora z adnotacją „w zastępstwie”. Powyższe zatem jest **niezgodne z art. 130 ust. 1 ww. ustawy**. W tym miejscu wskazać również należy, że we wszystkich analizowanych przypadkach ocen, oprócz podpisu koordynatora wyznaczonego dla danej rodziny zastępczej, pod oceną sytuacji dziecka widnieją również podpisy pozostałych koordynatorów zatrudnionych w PCPR, co oznacza, że uczestniczą oni w ocenach innych dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, które nie są objęte ich wsparciem. Należy zauważyć, że w ocenie sytuacji dziecka powinien uczestniczyć również pedagog, wskazany w art. 130 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy. Jednakże Organizator nie zatrudniał pedagoga w okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2023 r. do pierwszego dnia kontroli, co było **niezgodne z art. 130 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy**. Należy podkreślić, że z analizowanych ocen wynika, że nie zawsze w ocenach brał udział psycholog, mimo iż był zatrudniony w PCPR (np. u dzieci: „a”, „b”), co było **niezgodne z art. 130 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy**.

W analizowanych ocenach, w przypadkach, gdy rodzina była objęta wsparciem asystenta rodziny (dzieci: „b”, „c”, „d” i „f”), nie zawsze pojawiają się jego podpisy pod wszystkimi ocenami sytuacji dziecka (bądź adnotacja o udziale zdalnym asystenta lub adnotacja o usprawiedliwionej nieobecności lub np. o przesłaniu pisemnej opinii, w związku z zaplanowaną nieobecnością). Nie sposób zatem jednoznacznie stwierdzić, czy ocena dokonywana była z udziałem asystenta. Szczególnie, kiedy widnieją podpisy asystenta

(przedstawiciela OPS) pod planem pomocy dziecku, a nie ma ich na ocenie sytuacji dziecka. Powyższe było zatem **niezgodne art. 130 ust. 1 pkt 4 ww. ustawy**.

Z niektórych analizowanych ocen, np. dziecka „a” z 9 kwietnia 2024 r. i 9 października 2024 r., dziecka „b” oraz „c” z 16 stycznia 2024 r. i 10 grudnia 2024 r., dziecka „d” z 16 stycznia 2024 r. i 19 września 2024 r., dziecka „e” z 23 października 2024 r., dziecka „f” z 10 grudnia 2024 r., dziecka „g” z 23 maja 2024 r. i 19 listopada 2024 r., dziecka „h” z 3 grudnia 2024 r. oraz dziecka „i” z 23 kwietnia 2024 r. i 17 października 2024 r. wynika, że w ocenach nie brał udziału przedstawiciel ośrodka adopcyjnego. Pomimo zapisu na ocenach „rozmowa podczas zoom”, lub zapisu „udział w zespole poprzez aplikację zoom” nie odnotowano imienia i nazwiska przedstawiciela ośrodka, który miałyby zdalnie brać udział w ocenie. Powyższe było **niezgodne z art. 130 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy**.

Zaznaczyć również należy, że w miejscu wyznaczonym na podpisy uczestników posiedzeń widniał zapis: *„Podpisy Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka oraz ich funkcje”*, przy czym wskazać należy, że nazwa *„Zespół”* ma zastosowanie do placówki opiekuńczo-wychowawczej (art. 135 ww. ustawy). W trakcie analizy dokumentacji ustalono, że niektóre oceny z 2024 r. (np. ocena dziecka „a” z 9 października 2024 r., oceny dzieci „b”, „c” i „d” z 10 grudnia 2024 r. oraz wszystkie analizowane oceny dzieci „g”, „h”, „i”) posiadają następujący zapis: *„Podpisy osób dokonujących oceny sytuacji dziecka umieszczonego...”*, co świadczy o dokonaniu zmiany w formularzu, nadal jednak w sposób niejednoznaczny wobec zapisu art. 128 pkt 1 ww. ustawy, zgodnie z którym oceny sytuacji dziecka dokonuje Organizator.

Działania kontrolne potwierdziły, że ocena sytuacji dziecka była dokonywana w celu ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej, monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie, oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej oraz informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737 z późn. zm.), przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej, co było **zgodne z art. 129 pkt 1, 4, 6 i 7 ww. ustawy**.

Zauważyć jednak należy, że we wszystkich analizowanych ocenach, w obszarze pn.: *„Analiza stosowanych metody pracy z dzieckiem i rodziną...”* brak jest rzeczywistej analizy metod pracy z dzieckiem i rodziną, np. u wychowanków „a”, „b”, „c”, „d”, „h”, „g” oraz „i” pojawiają się następujące zapisy: *„Rodzina zastępcza objęta wsparciem koordynatora. Podczas wizyt w środowisku prowadzone są rozmowy z rodziną na temat zachowania, stanu zdrowia, kontaktów z rodziną pochodzenia, funkcjonowania w środowisku rówieśniczym”*. Powyższe stwierdzenia są niemalże w identycznej formie zapisywane w kolejnych ocenach u ww. dzieci, a podobne zapisy obecne są także w ocenach innych dzieci. Nadto nie ma jakiegokolwiek odniesienia do metod pracy z rodziną biologiczną w tym punkcie. W przypadku dziecka „e” w ocenie z 23 października 2024 r. w punkcie dotyczącym analizowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną zapisano, że *„rodzina objęta jest wsparciem koordynatora, prowadzone są rozmowy wspierająco-motywuujące, pomoc w kompletowaniu dokumentów, wizyty w środowisku, stały kontakt telefoniczny”*, przy czym ocena dotyczy trzyletniego dziecka. Żadne ze wskazanych działań nie dotyczy metod pracy z trzyletnim dzieckiem lub jego

biologiczną rodziną. Mając na uwadze powyższe należy uznać, że działanie w tym zakresie było **niezgodne z art. 129 pkt 2 ww. ustawy**.

Jednocześnie w obszarze pn.: „*Modyfikowanie planu pomocy dziecku*”, w każdych kolejnych analizowanych ocenach, sporządzonych dla danego dziecka, pojawiają się powtarzające się bądź podobne w treści zapisy, tj. np. u wychowanka „a”, w ocenie z 25 października 2023 r. zapisano: „(...) *plan pomocy ważny jest do września 2024 r. w chwili obecnej nie zachodzi konieczność modyfikacji*”, w kolejnej ocenie z 9 kwietnia 2024 r. powielono tę samą informację. Brak wskazówek do modyfikacji planu stwierdzono również we wszystkich analizowanych ocenach dzieci: „b”, „c” i „d” w okresie kontroli. W przypadku dziecka „e” w ocenie z 23 października 2024 r. zapisano „*pierwszy plan zostanie sporządzony po zespole*”, co oznacza, że ocena nie realizuje celu jakim jest modyfikacja planu pomocy dziecku. W przypadku dziecka „i” ocena z 23 kwietnia 2024 r. została przeprowadzona zbyt wcześnie, tj. po ok. półtora miesiąca od przyjęcia dziecka do pieczy, gdy jeszcze nie został sporządzony plan pomocy dziecku. Co za tym idzie, w ocenie w punkcie dotyczącym modyfikacji planu zapisano, że „*plan zostanie sporządzony po zespole*”, nie osiągnięto zatem celu oceny. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku dziecka „f” i „g”. Z kolei w ocenie dziecka „i” z 17 października 2024 r. w punkcie tym zauważono, że dziecko „*jest przewrażliwione na swoim punkcie ma skłonność do konfabulacji*”, jednak nie zawarto żadnych wskazówek dla koordynatora, który ma tworzyć po ocenie plan pomocy dziecku, w jaki sposób w tym obszarze ma dziecku pomóc. Mając na uwadze powyższe nie można uznać, aby ocena sytuacji dziecka była dokonywana w celu modyfikacji planu pomocy dziecku, co było **niezgodne z art. 129 pkt 3 ww. ustawy**.

Ustalono także, że w przypadku dziecka „i” w żadnej z dwóch ocen nie ustalono prawidłowo stanu zdrowia dziecka i jego potrzeb w tym obszarze, zapisując, że „*dziecko jest zdrowe, nie choruje przewlekłe, nie leczy się w poradniach specjalistycznych jest pod opieką lekarza rodzinnego*”, tymczasem z obu planów pomocy dziecku przygotowanych tego samego dnia lub dnia następnego co ocena, przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, uczestniczącego w obu ocenach wynika, że dziecko uczęszcza do specjalisty, tj. logopedy z uwagi na korygowanie wad wymowy. Uznać należy, że obie oceny sytuacji dziecka „i” nie były przeprowadzone prawidłowo i nie został zrealizowany cel ocen, **określony w art. 129 pkt 5 ww. ustawy, co było niezgodne z tym przepisem**.

Jak ustalono, w okresie kontroli, ocena sytuacji dziecka nie zawsze przeprowadzana była w terminach zgodnych z ww. ustawą. Ocena dziecka „a” została przeprowadzona 19 kwietnia 2023 r., a kolejna 25 października 2023 r. Ponadto, z tabeli przedstawionej przez Dyrektora PCPR na potrzeby kontroli wynika, że przekroczenia ustawowego terminu przeprowadzenia oceny zostały zanotowane również w innych przypadkach. W tym miejscu wskazać również należy, że w ocenie z 27 czerwca 2024 r., dot. dzieci „b” i „c”, pojawia się niespójność w dacie sporządzenia oceny, wskazując na pierwszej stronie błędnie na dzień 16 stycznia 2024 r. Powyższe było **niezgodne z art. 131 ust. 1 ww. ustawy**.

Analizie poddano również obowiązek Organizatora w zakresie formułowania na piśmie opinii dotyczącej zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazywania jej do właściwego sądu, odpowiedzialnego za kwalifikację dziecka do

przysposobienia krajowego. W analizowanych przypadkach stwierdzono, że po dokonaniu oceny sytuacji dziecka, Organizator przysyłał do właściwego sądu całą „Ocenę sytuacji dziecka...”, zawierającą opinię co do zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy, co było **zgodne z art. 131 ust. 2 ww. ustawy.**

Jak ustalono podczas kontroli, miejsce na zamieszczenie informacji o wysłuchaniu dziecka i uwzględnieniu jego zdania przy dokonywaniu oceny (jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalały) było wyszczególnione w dokumencie „Ocena sytuacji...”, w punkcie pn. „Informacja z rozmowy z dzieckiem/ obserwacja dziecka (...)”. Jednakże zapisy zawarte w tym punkcie nie zawsze były informacją z wysłuchania dziecka sensu stricto, bądź stanowiły niejako kopię zapisów z poprzednich ocen. Przykładowo u wychowanka „a”, w ocenie z 19 kwietnia 2023 r. zapisano: „Chłopiec jest otwarty w kontakcie, chętnie odpowiada na pytania dotyczące szkoły, a także zainteresowań, (...) jest zawsze uśmiechnięty”, w kolejnej ocenie z 25 października 2023 r. zapisano: „Chłopiec jest otwarty i śmiały w kontakcie, chętnie odpowiada na pytania dotyczące szkoły, a także zainteresowań, (...) jest zawsze uśmiechnięty”. Podobne w treści zdania pojawiły się też w ocenie z 9 kwietnia 2024 r., gdzie zapisano: „chłopiec jest otwarty i śmiały w kontakcie, chętnie odpowiada na pytania dotyczące szkoły, a także zainteresowań, (...) jest zawsze uśmiechnięty. Potrafi dobrze manipulować faktami, które są dla niego niewygodne”. Natomiast, podczas ostatniej oceny z 25 października 2024 r., pojawił się zapis: „Podczas ostatniej wizyty w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej (...) był w szkole. Ustaliliśmy, że rozmowa z dzieckiem zostanie przeprowadzona przy kolejnym spotkaniu”. Podobna sytuacja została odnotowana również w przypadku oceny dziecka „f” z 10 grudnia 2024 r. (pierwsza ocena sytuacji dziecka), gdzie zapisano: „Rozmowę odbyłam z rodziną zastępczą w dn. 05.12.24 r. (...) był w szkole. Rodzina zastępcza zgłosiła, że (...) miewa zachowania agresywne, gdy zabrania mu się gry na laptopie. Zdarza się, że chłopiec niszczy sprzęty elektroniczne (...)”. W tym miejscu należy wskazać, że rozmowy koordynatorów z dziećmi w pieczy mają ogromną wartość i powinny być obowiązkową częścią każdego spotkania, w szczególności na potrzeby oceny sytuacji dziecka. Powyższe działania koordynatora podważają istotę potrzeby rozmowy z dzieckiem. Jednocześnie należy przypomnieć, że koordynatorzy pracują w zadaniowym czasie pracy, który ma również na celu umożliwienie odbywania wizyt u rodziny zastępczej w takim czasie, aby móc przeprowadzić rozmowę z dzieckiem lub skorzystać z metody obserwacji.

Powyższe zatem było **niezgodne z art. 4a oraz art. 4 pkt 8 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1029-1217)

13. Prowadzenie działalności diagnostyczno – konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno – pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci przebywających w pieczy Działalność diagnostyczno-konsultacyjną prowadzili trzej psycholodzy, a w ramach projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim” m.in. psychoterapeuta i specjalista terapii rodzinnej.

Wsparcie pedagogiczne w imieniu organizatora w roku 2023 oraz 2024 realizowali koordynatorzy. Koordynatorzy łączyli więc zadania swoje i pedagoga. W dokumentacji rodzin zastępczych znajdują się między innymi diagnozy psychofizyczne podpisane przez koordynatorów. Jednocześnie, w analizowanych dokumentach osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, nie ma opinii pedagoga.

Od 26 lutego 2025 r. Centrum zatrudniło pedagoga na umowę zlecenia. Zakres działań pedagoga zawiera złożone przez Dyrektora oświadczenie z 27 lutego 2025 r. Zadanie nie było jednak realizowane w okresie kontroli, tj. od 1 stycznia 2023 r. do 25 lutego 2025 r., co było **niezgodne z art. 76 ust. 4 pkt 12 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1218-1253, 704-882)

14. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analiz dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

W Centrum oceny motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodzica zastępczego, dotyczącej kandydatów, dokonywało trzech psychologów zatrudnionych na umowę zlecenia. Badania psychologiczne były wykonywane wobec wszystkich kandydatów, których dokumentację analizowano.

Badan pedagogicznych dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w analizowanej dokumentacji nie przeprowadzono, a Dyrektor zatrudnił do realizacji zadania pedagoga dopiero w lutym 2025 r.

O ile zakres badań i analiz psychologicznych prowadzonych w Centrum nie budził zastrzeżeń, to brakowało w analizowanej dokumentacji za lata 2023 – 2024 badań pedagogicznych. Powyższe zatem było **niezgodne z art. 76 ust. 4 pkt 13 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1254, 704-882)

15. Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego

Podczas kontroli ustalono, że Organizator realizował ww. zadanie, m.in. poprzez konsultacje świadczone przez psychologów oraz koordynatorów, zarówno w formie indywidualnej i grupowej np. w ramach działalności grup wsparcia, a także przeprowadzania szkoleń. W celu przeciwdziałania zjawisku wypalenia zawodowego, oprócz dedykowanej temu zagadnieniu

grupie wsparcie, umożliwiono również rodzinom zastępczym udział w superwizji. Powyższe było zatem **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 14 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1255, 923-1008)

16. Zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą, Organizator zapewniał koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej dostęp do szkoleń, mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczyli w szkoleniach, konferencjach i warsztatach, co było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 14a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1256-1257)

17. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy

Podczas kontroli przedłożono dokument pn. „Sprawozdanie z działalności w roku 2022” oraz „Sprawozdanie z działalności w roku 2023”. Dyrektor podczas kontroli przedstawił dokumenty potwierdzające przedstawienie ww. sprawozdań Staroście oraz Radzie Powiatu Szamotulskiego. Mimo, iż we wstępie każdego z ww. dokumentów pojawia się informacja, że zawiera on w swej treści sprawozdanie z efektów pracy Organizatora, wynikające z art. 76 ust. 4 pkt 15 ww. ustawy, to w treści sprawozdania i w spisie treści nie ma jednoznacznego wyodrębnienia ww. sprawozdania. Jak ustalono, w obydwu dokumentach nie wyodrębniono wprost wszystkich zadań należących do Organizatora, o czym świadczy chociażby połączenie zadań dot. pieczy instytucjonalnej i rodzinnej w punkcie 4 pn.: *„Świadczenia na usamodzielnienie wychowanków opuszczających rodziny zastępczej, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze”*. Ww. sprawozdań nie można zatem uznać za właściwe, gdyż w swojej treści nie są one sprawozdaniami z efektów pracy Organizatora sensu stricto i odnoszą się m.in. do pieczy instytucjonalnej. Wskazać w tym miejscu należy, że ustawa rozróżnia sprawozdania i w związku z tym należałoby jednoznacznie wyodrębnić, w ww. sprawozdaniach z całościowej działalności PCPR, część dotyczącą efektów pracy Organizatora i przedstawiać je zarówno Staroście, jak i Radzie Powiatu. Jednocześnie wskazać należy, że w ww. sprawozdaniach brakuje znaczących informacji sprawozdawczych dot. działań przypisanych do Organizatora, tj. m.in. informacji o tym, ile utworzono rodzin zastępczych zawodowych, ile rodzin zastępczych niezawodowych przekształciło się w rodziny zawodowe, odniesienia do limitów rodzin zastępczych zawodowych na dany rok (czy został on zrealizowany, a więc czy osiągnięto efekt). Brakuje zatem szczegółowych informacji przedstawiających efekty pracy Organizatora. W znacznej większości stanowią one wyszczególnienie (wypisanie) zadań, wynikających z ww. ustawy, a nie odnoszą się bezpośrednio do działań podejmowanych przez Organizatora w celu ich realizacji. Mając na uwadze powyższe realizacja ww. zadania była **niezgodna z art. 76 ust. 4 pkt 15 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1258-1352)

18. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono, że Organizator przekazywał do ośrodka adopcyjnego informacje oraz dokumentację dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Ustalono, że PCPR współpracuje z Wielkopolskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Poznaniu, do którego w kontrolowanym okresie, zgłoszono 20 dzieci (6 w 2023 roku i 14 w 2024 roku). Powyższe znalazło potwierdzenie w przedstawionej przez kontrolowaną Jednostkę dokumentacji i było **zgodne z art. 76 ust. 4 pkt 16 oraz z art. 139a ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1353-1358, 1457-1550)

19. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku

Jak ustalono w okresie kontroli wpłynęło 9 wniosków z informacją o terminie czasowego niesprawowania opieki nad dziećmi ze względu na zaplanowany urlop wypoczynkowy rodzin zastępczych zawodowych. Z rodzinami pomocowymi zawierano wówczas umowy, a czas pobytu dziecka w rodzinie pomocowej nie przekraczał 2 miesięcy. Powyższe znalazło potwierdzenie w przedłożonej podczas kontroli dokumentacji i było **zgodne z art. 75 oraz art. 76 ust. 4 pkt 17 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1359-1370)

Realizacja zadań przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora na pierwszy dzień kontroli Centrum zatrudniało 6 koordynatorów, w tym jednego na zastępstwo za koordynatora długotrwale nieobecnego. Podczas czynności kontrolnych Dyrektor przedłożył wykaz rodzin objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. W Centrum nie ma rodzin nieobjętych opieką koordynatora, u których zadania wykonuje Organizator.

Z przedstawionych wykazów na dzień 17 grudnia 2024 r. wynika, że koordynatorzy mieli pod opieką odpowiednio: 17, 17, 16, 18, 14, natomiast z wykazu na dzień 12 lutego 2025 r. opieką koordynatora objęto odpowiednio: 17, 17, 14, 16, 17. Powyższe było **niezgodne z art. 77 ust. 4 ww. ustawy.**

Wyznaczenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej przez Organizatora następowało na podstawie wniosku rodziny. Z przedstawionych dokumentów nie wynika, aby rodzina zastępcza wyrażała opinię do Organizatora o proponowanym jej koordynatorze, przed jego wyznaczeniem przez Organizatora. Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, konkretny koordynator udawał się na wizytę do miejsca zamieszkania rodziny zastępczej przedstawiając jej m.in. prawa i obowiązki rodziny i pytał jej czy wyraża ona zgodę na współpracę z nim. Po uzyskaniu ustnej zgody kierowanej przez rodzinę do koordynatora, a nie Organizatora, rodzina składała pisemny wniosek o objęcie wsparciem koordynatora. W odpowiedzi na wniosek rodzina otrzymywała informację pisemną, potwierdzającą przydzielenie i wybór koordynatora. Nie można zatem uznać, że wyrażenie ustnej zgody na współpracę

z konkretnym koordynatorem podczas spotkania w miejscu zamieszkania rodziny, zastępuje wyrażenie opinii do Organizatora, o której mowa w art. 77 ust. 2 ww. ustawy. W analizowanej dokumentacji rodzin brakowało potwierdzenia zasięgnięcia opinii rodziny zastępczej przez Organizatora przed wyznaczeniem koordynatora. Działania Jednostki były **niezgodne z art. 77 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1371-1404)

1) Udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej

Koordinatory rodzinnej pieczy zastępczej udzielali pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka. Podejmowane w tym zakresie działania potwierdziła dokumentacja przez nich prowadzona. Dokumentacja miała formę kart czynności, które zawierały ustalenia pracy z rodziną. Analiza ww. kart potwierdziła, że podczas wizyt w miejscu zamieszkania koordynator pomagał w zorganizowaniu indywidualnego wsparcia uwzględniającego potrzeby dzieci i rodziny w zakresie konsultacji ze specjalistami w Centrum, jak i zatrudnionych w jednostkach współpracujących. Koordinatory zapewniali możliwość udziału w grupach wsparcia i superwizji dla rodzin zastępczych, a w sytuacjach wymagających interwencji zgłaszali je odpowiednim służbom. Zatem powyższe działanie Jednostki było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1405-1444)

2) Przygotowanie we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku

Prawidłowość przygotowywania planów pomocy dziecku zbadano na podstawie analizy indywidualnej dokumentacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, oznaczonych na potrzeby kontroli literami: „a”, „b”, „c”, „d”, „e”, „f”, „g”, „h” oraz „i”. Jak wynika z oświadczenia Dyrektora: *„Plan pomocy dziecku zostaje sporządzony po ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Po wcześniejszej konsultacji z rodziną zastępczą oraz pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej (asystent rodziny lub pracownik socjalny), jeśli prowadzona jest praca z rodziną. Plan pomocy przygotowuje koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, który zawiera następujące obszary: stan zdrowia, samodzielność, stan emocjonalny, edukacja, funkcjonowanie społeczne, relacje dziecka z rodzicami, rodzeństwem oraz osobami bliskimi dziecku, szczególne potrzeby dziecka i rozwój zainteresowań, usamodzielnienie. Przygotowany plan pomocy dziecku jest przedstawiany i podpisywany przez rodzinę zastępczą, asystenta lub pracownika socjalnego OPS, jeśli jest prowadzona praca z rodziną oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W sytuacji, gdy jest to możliwe ze względu na wiek dziecka i stopień dojrzałości, plan pomocy dziecka podpisuje również dziecko”*.

Kontrola wykazała, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzali plany pomocy dziecku. Plan zawierał wyszczególniony „główny cel pracy” oraz „cele szczegółowe”, bądź w niektórych przypadkach „cele długoterminowe” i „cele krótkoterminowe”. W planach wskazywano również „osoby wspierające” oraz „termin realizacji”, bądź odpowiedzialne za

wykonanie zadania. W tym miejscu wskazać należy, że w ww. rubryce pojawiały się zapisy dot. terminu takie jak: „systematycznie” lub „wg potrzeb dziecka”. Ponadto w rubryce „Ocena realizacji” dokonywano zapisu: „zrealizowano”, wraz z jednoczesnym podpisem koordynatora, bez deskrypcji w jakim zakresie dany cel został zrealizowany bądź rubryka była zostawiona pusta, bez żadnej adnotacji czy komentarza.

Ponadto, wskazać jednak należy, że kolejne modyfikacje planów nie były tworzone każdorazowo po ocenie sytuacji dziecka, w każdym analizowanym przypadku. Np. u dziecka „a” plan został sporządzony 22 września 2023 r. (tymczasem oceny następowały 19 kwietnia 2023 r. i 25 października 2023 r.), a kolejny dopiero 30 września 2024 r. (tymczasem oceny następowały 9 kwietnia 2024 r. i 9 października 2024 r.). Powyższe świadczy, nie tylko o tym, że kolejny plan został utworzony po przeszło roku, ale również o tym, że plan nie uwzględnia wskazówek do modyfikacji, które powinny być zawarte w ocenie sytuacji dziecka. Jednocześnie wskazać należy, że w planie z 22 września 2023 r. brakuje podpisu asystenta (pracownika socjalnego) w miejscu na to przeznaczonym, bądź adnotacji o przyczynie braku takiego podpisu. Podobne sytuacje przy tworzeniu planu występowały również u dzieci „b”, „c” i „d”, gdzie plan został stworzony 17 stycznia 2024 r., natomiast do pierwszego dnia kontroli, tj. do 17 grudnia 2024 r. nie sporządzono jego modyfikacji, pomimo że w okresie tym odbywały się oceny sytuacji dziecka. Na uwagę zasługuje również fakt, że wychowanek „d” jest dzieckiem poniżej 3 roku życia, więc jego plan powinien być modyfikowany częściej, niż co 6 miesięcy. Na ww. planach dzieci „b”, „c” i „d” widnieje również adnotacja: „*Termin rozliczenia celów szczegółowych (OCENA OKRESOWA): styczeń 2025*”, co sugeruje, że kolejna jego modyfikacja ma nastąpić po upływie roku. W przypadku dzieci „e”, „g”, „h” oraz „i” pierwsze plany pomocy dziecku zostały opracowane odpowiednio dopiero po ponad dwóch, półtora, trzech i półtora miesiąca od przyjęcia do pieczy zastępczej, co oznacza, że rodzina zastępcza nie miała wyznaczonych do realizacji celów pracy z dzieckiem. Z kolei w przypadku dziecka „f” pomimo przyjęcia dziecka do pieczy 23 września 2024 r. na pierwszy dzień kontroli nie przedstawiono inspektorom planu pomocy dziecku.

Powyższe zatem było **niezgodne z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 129 pkt 3 ww. ustawy**. Ponadto wskazać należy, że nie można jednoznacznie stwierdzić, czy dziecko każdorazowo było wysłuchiwane, a jego zdanie uwzględniane przy tworzeniu planu, gdyż jedyne potwierdzenie faktu wysłuchania dziecka, stanowi wyznaczone miejsce na jego podpis. Przy czym kolejne plany (modyfikacje) nie zawierają każdorazowo podpisu dziecka bądź jednoznacznej informacji o jego wysłuchaniu, co jest **niezgodne z art. 77 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 4 pkt 8 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1445, 1029-1217)

3) Pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu

Zatrudnieni w Centrum koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podejmowali działania pozwalające nawiązywać wzajemny kontakt pomiędzy rodzinami zastępczymi. Koordynatorzy dbali o udział rodzin zastępczych w grupach wsparcia, motywowali rodziny do uczestnictwa w corocznych piknikach dla rodzin zastępczych oraz w okazjonalnych warsztatach

świętecznych. Ponadto zachęcali rodziny do uczestnictwa w organizowanych przez Centrum wydarzeniach kulturalnych, jak: wyjścia do kina, udział dzieci z rodzin zastępczych w konkursie plastycznym czy też udział w koncercie muzycznym. Powyższe było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1446-1455)

4) Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej

Koordynatorzy zapewniali dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych dostęp do specjalistycznej pomocy świadczonej przez pracowników zatrudnionych przez Centrum, w szczególności psychologów oraz specjalistów zatrudnionych do realizacji projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim”, tj. neurologopedy, logopedy, psychoterapeuty, psychotraumatologa, seksuologa, doradcy zawodowego. Dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych miały także możliwość uczestnictwa w zajęciach z wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz integracji sensorycznej. Koordynatorzy pomagali rodzinom w zgłoszeniu i uzyskaniu specjalistycznej diagnozy oraz orzeczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej w Szamotułach i we Wronkach. Koordynatorzy umożliwiali także kontakt z innymi instytucjami jak: XX XX, czy ośrodki terapii i gabinety specjalistyczne w Poznaniu. Powyższe było **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1456, 1405-1444)

5) Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

Koordynatorzy zgłaszali do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Jak oświadczył Dyrektor Centrum, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przygotowywali do Wielkopolskiego Ośrodka Adopcyjnego w Poznaniu informacje o uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka i prośbę o rozpoczęcie procedury adopcyjnej. Powyższe potwierdza sporządzona przez koordynatorów przykładowa dokumentacja, zatem działania Jednostki były **zgodne z art. 77 ust. 3 pkt 5 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1457-1550)

6) Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora PCPR koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej „pomagali [wychowankom] w sporządzaniu indywidualnego programu usamodzielnienia” (zwanego dalej IPU) oraz monitorowali wywiązywanie się z formalnych aspektów procesu usamodzielniania. Ponadto umożliwiali wychowankom skorzystanie z dodatkowych możliwości wsparcia specjalistów w ramach projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim”.

Informacje o udzieleniu ww. wsparcia dokumentowane były w bieżących kartach czynności koordynatorów oraz sprawozdaniach składanych przez nich Organizatorowi.

Powyższe działania znalazły odzwierciedlenie w IPU dzieci: „j”, „k”, „l”, „m”, które analizowano na potrzeby kontroli. Analiza treści IPU wykazała jednak, że nie zostały przy ich sporządzeniu zachowane wymogi ww. ustawy co do tworzenia ich pod względem merytorycznym, jak i formalnym, co zostało szczegółowo opisane w części: „Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze.” Nie można zatem uznać, że koordynatorzy wywiązali się w pełni z tego zadania, skoro IPU zawierają błędy formalne i merytoryczne, a dodatkowo w przypadku dziecka „l” wyznaczonym opiekunem usamodzielnienia był koordynator. Powyższe zatem **uchybia art. 77 ust. 3 pkt 6 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1551-1599, 1629-1675)

7) Przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przekazywali Organizatorowi coroczne sprawozdania z efektów swojej pracy. Potwierdzają to udostępnione na potrzeby kontroli przez Dyrektora sprawozdania. Sprawozdania były przedkładane przez koordynatorów **zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 7 ww. ustawy.**

(akta kontroli: str. 1600-1628)

Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora, Centrum w 2023 r. udzieliło pełnoletnim wychowankom rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczej pomocy na:

- kontynuowanie nauki – 29 osobom usamodzielnianym,
- usamodzielnienie – 11 osobom usamodzielnianym,
- zagospodarowanie – 6 osobom usamodzielnianym.

W 2024 r. udzielono wsparcia na:

- kontynuowanie nauki – 29 osobom usamodzielnianym,
- usamodzielnienie – 5 osobom usamodzielnianym,
- zagospodarowanie – 7 osobom usamodzielnianym.

Wychowankowie mogli w ramach usamodzielniania skorzystać z 5 mieszkań treningowych, które stanowią zasób Centrum. W 2023 r. oraz 2024 r. z takiej formy skorzystało 8 osób. Centrum w ramach projektu „Wsparcie deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej w podregionie poznańskim” oferowało wychowankom pomoc m.in. takich specjalistów jak: psychoterapeuta, psychotraumatolog, terapeuta uzależnień, seksuolog, doradca zawodowy oraz finansowało kurs na prawo jazdy, przekazując wychowankom voucher.

Prawidłowość procesu usamodzielniania wychowanków, sprawdzono analizując dokumentację wychowanków: „j”, „k”, „l” i „m”. Jak ustalono Centrum udzielało wsparcia usamodzielnianym wychowankom w zakresie wskazanym w ww. ustawie, ale z przedłożonych ww. dokumentów wynikało, że u wychowanka „j” nie dochowano co najmniej rocznego

terminu wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia przed uzyskaniem pełnoletności, co było **niezgodne z art. 145 ust. 2 ww. ustawy**.

Dalsza analiza ujawniła, że u wychowanka „k” nie zachowano co najmniej miesięcznego terminu jego opracowania przed osiągnięciem pełnoletności, co było **niezgodne z art. 145 ust. 4 ww. ustawy**. Ponadto pod IPU wychowanka „k” zabrakło daty zatwierdzenia przez Dyrektora Centrum.

Analizowane IPU nie zawierały zakresu współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, a pola na termin realizacji poszczególnych wyznaczonych działań pozostały niewypełnione, co było **niezgodne z art. 145 ust. 1 ww. ustawy**.

W jednym analizowanym przypadku, dokonano modyfikacji IPU. Modyfikacja zawierała informacje dotyczące pełnego zakresu zmian i odniesienie do pierwotnego IPU, co było **zgodne z art. 145 ust. 6 ww. ustawy**. Zmiany te, zostały także zatwierdzone przez Dyrektora PCPR, co było **zgodne z art. 145 ust. 6a ww. ustawy**.

W IPU znajdowały się jedynie ogólne informacje nt. uzyskania pomocy finansowej na usamodzielnienie, ale żaden z analizowanych IPU nie uwzględniał wysokości i sposobu wypłaty pomocy na usamodzielnienie, co było **niezgodne z art. 149 ust. 2 ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1629-1675)

Oceny rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka

Zgodnie ze złożonym przez Dyrektora, na potrzeby kontroli oświadczeniem, w 2023 r. Organizator dokonał 38 ocen rodzin zastępczych, natomiast w 2024 r. - 45 ocen. Prawidłowość ocen zweryfikowano analizując dokumentację rodzin zastępczych oznaczonych symbolami: „A”, „B”, „C”, „D”, „E”, „F”, „G” i „H”. Centrum dokonując oceny sprawdzało zakres w jakim rodzina zastępcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Zakres tej opieki oceniano w kwestionariuszu zawierającym odniesienie do różnych sfer funkcjonowania dziecka.

W kartach ocen przeprowadzonych w 2023 r. i niektórych z 2024 r. znajdowało się miejsce na podpis rodziny zastępczej, taki zapis sugeruje, że ocenę sporządzała również rodzina zastępcza. Karty ocen rodzin: „A”, „D”, „E”, „F”, „H”, przeprowadzone w 2023 r. podpisywali koordynatorzy oraz jeden z małżonków tworzących rodzinę zastępczą. Zawierały one kolumnę „Ocena rodziny zastępczej”, którą wypełniali członkowie rodziny słowem „pozytywna”. Dyrektor przedłożył oświadczenie dotyczące upoważnień do reprezentowania Organizatora, z którego wynikało, że dokonywanie ocen sytuacji rodzin w imieniu Organizatora należy do obowiązków zawodowych koordynatora. Tak jak w przypadku ocen sytuacji dziecka, ocen rodzin dokonuje Organizator, tj. reprezentujący go Dyrektor PCPR lub osoba przez niego wyznaczona lub pisemnie upoważniona. Powyższe było zatem **niezgodne z art. 128 pkt 2 ww. ustawy**. Kolejne oceny rodzin „B”, „C”, „G” przeprowadzone w 2024 r. podpisał już Dyrektor PCPR.

Analiza treści ocen wykazała, że zapisy w każdym z punktów oceny nie były opisowe i ograniczały się do wyboru pomiędzy dwoma kategoriami: pozytywna/negatywna. Wszystkie analizowane oceny były pozytywne ogólnie oraz w poszczególnych obszarach (oceny

składowe). Z uwagi na ten fakt nie można ustalić z jakich przyczyn niektóre z analizowanych ocen zawierają wskazania do pracy z rodziną zastępczą a niektóre tabele dotyczące wskazań pozostają niewypełnione. Dodatkowo w przypadku rodzin zastępczych zawodowych w rubryce dotyczącej zakresu ukończonych szkoleń, poza rodziną pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego, nie wskazano wszystkich szkoleń, w których rodzina brała udział, zatem ocenie nie poddano obowiązku systematycznego podnoszenia kwalifikacji, wynikającego z art. 51 ww. ustawy, a którego realizacji bezwzględnie wpływa na jakość pracy rodziny. W przypadku oceny rodziny zastępczej „C” z jej treści nie można ustalić, jaką ona jest formą rodzinnej pieczy. Wobec powyższego, oceny rodzin zastępczych były **niezgodne z art. 132 ww. ustawy**.

Pod ocenami widniał podpis koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast miejsce przeznaczone na podpis asystenta było puste. Świadczy to o tym, że asystent nie uczestniczył w ocenie. Organizator nie wskazał też jakie były przyczyny jego nieobecności. Budzi to wątpliwości czy oceny rodziny zastępczej Organizator dokonał w konsultacji w szczególności asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka, co było **niezgodne z art. 133 ww. ustawy**.

W trakcie kontroli Dyrektor przedłożył zestawienie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, których dokonano oceny w okresie kontroli. Z zestawienia wynikało, że niektórych pierwszych ocen rodziny Organizator dokonywał później niż przed upływem roku od pierwszego umieszczenia dziecka, co było **niezgodne z art. 134 ust. 1 ww. ustawy**. Także niektóre kolejne i następne oceny, nie były dokonywane odpowiednio po upływie roku od pierwszej oceny lub w okresie nie dłuższym niż co trzy lata, co było **niezgodne z art. 134 ust. 2 ww. ustawy**. Arkusze rodzin „A”, „D”, „E”, „F”, „H” nie zawierały informacji o możliwości złożenia zastrzeżeń do oceny w ciągu 14 dni do Starosty, co było **niezgodne z art. 134 ust. 2a ww. ustawy**.

(akta kontroli: str. 1676-1709)

Na tym kontrolę zakończono.

Dokonano wpisu w Księżce Kontroli.

W związku z nieprawidłowościami wydano zalecenia pokontrolne.

IV. Uwagi i wnioski.

Biorąc pod uwagę spostrzeżenia poczynione przez zespół inspektorów podczas kontroli, rekomenduję:

1. przy tworzeniu kolejnego programu rozwoju pieczy zastępczej, pogłębić analizę i przeprowadzić wnikliwe rozpoznanie sytuacji pieczy zastępczej w taki sposób, aby można było opracować realny plan rozwoju pieczy zastępczej, przy jednoczesnym ograniczeniu liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, uwzględniając wnioski z poprzedniego Programu oraz jego efektywność,
2. umieszczenie dzieci w pieczy na terenie powiatów pochodzenia, aby umożliwić dzieciom kontakty z rodzicami i innymi osobami bliskimi,

3. w używanym formularzu wniosku o przeprowadzenie procedury kwalifikacji na kandydata na rodzica zastępczego usunąć wniosek o skierowanie na szkolenie i przygotować odrębny formularz z wnioskiem kandydata o skierowanie na szkolenie,
4. jednoznacznie ustalić treść formularza dot. oceny sytuacji dziecka, w szczególności w zakresie nazwy oceny i składanych podpisów,
5. każdorazowo opatrywać dokumenty, w tym IPU, właściwymi datami.

V. Zalecenia pokontrolne.

W związku ze stwierdzeniem nieprawidłowości i dwóch uchybień w realizacji zadań przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach, zalecam:

1. **wystąpić do Zarządu Powiatu Szamotulskiego o dostosowanie treści Regulaminu Organizacyjnego Jednostki do obowiązujących przepisów prawa oraz jednoznaczne wyodrębnienie w strukturze PCPR zespołu do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 76 ust. 2 ww. ustawy,**
2. **každorazowo przygotowywać projekt 3-letniego „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej”, w takim czasie, aby nie było okresu, w którym Program nie obowiązuje, tj. zgodnie z art. 180 pkt 1 w zw. z art. 182 ust. 1 ww. ustawy,**
3. **dokonywać weryfikacji wszystkich pracowników, osób świadczących usługi oraz osób pełniących funkcję rodziny zastępczej, w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym, przed rozpoczęciem zatrudnienia i dopuszczeniem do pracy z dziećmi, zgodnie z art. 7b ww. ustawy, art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 2140) oraz art. 78 ust. 1 pkt 5 ww. ustawy,**
4. **prawidłowo sporządzać umowę o świadczenie usług przez osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i pracach gospodarskich, zgodnie z art. 57 ust. 1a i 2 ww. ustawy,**
5. **przestrzegać limitu liczby dzieci w rodzinie zastępczej, zgodnie z art. 53 ust. 1 ww. ustawy oraz w razie konieczności przyjmować większą liczbę dzieci, zgodnie z art. 53 ust. 2 ww. ustawy,**
6. **dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok, zgodnie z art. 38 ust. 2 ww. ustawy,**
7. **przekazywać, odpowiednio rodzinie zastępczej diagnozę psychofizyczną dziecka, zgodnie z art. 38a ust. 1 pkt 7 ww. ustawy,**

8. **właściwie kierować dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych**, zgodnie z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia,
9. **dokonywać weryfikacji kandydatów danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym przed dokonaniem wstępnej kwalifikacji**, zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 8 ww. ustawy, **przeprowadzać wstępną kwalifikację** zgodnie z art. 43 ust. 1 i 2 ww. ustawy, **kierować kandydatów na rodziny zastępcze na szkolenie na podstawie skierowania wydanego przez Organizatora po złożeniu przez kandydata wniosku**, zgodnie z art. 43 ust. 7 ww. ustawy oraz **dostosować treść Zarządzenia nr 11/2023 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach z dnia 29 grudnia 2023 r. w sprawie określenia procedury kwalifikowania kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej do zapisów ww. ustawy**,
10. **egzekwować obowiązek przedstawiania zaświadczenia o stanie zdrowia oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej**, zgodnie art. 45a ww. ustawy,
11. **przeprowadzać ocenę sytuacji dziecka przez Organizatora:**
 - a) **we wszystkich celach**, zgodnie z art. 129 ww. ustawy,
 - b) **przy udziale wszystkich osób zobowiązanych do uczestniczenia w ocenie lub dokumentować brak przyczyny udziału w ocenie**, zgodnie z art. 130 ust. 1 ww. ustawy,
 - c) **w miarę potrzeb, jednak w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a w przypadku dzieci starszych nie rzadziej niż co 6 miesięcy**, zgodnie z art. 131 ust. 1 ww. ustawy,
 - d) **uwzględniając i odnotowując zdanie dziecka**, zgodnie z art. 4a oraz art. 4 pkt 8 ww. ustawy,
12. **prowadzić działalność diagnostyczno – konsultacyjną oraz przeprowadzać badania pedagogiczne kandydatów przez pedagoga**, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 12 i 13 ww. ustawy,
13. **przedstawiać Staroście Szamotulskiemu i Radzie Powiatu Szamotulskiego coroczne sprawozdania z efektów pracy Organizatora**, zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ww. ustawy,
14. **obejmować rodziny zastępcze opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**, zgodnie z art. 77 ust. 4 ww. ustawy, **po zasięgnięciu opinii rodziny przed wyznaczeniem koordynatora**, zgodnie z art. 77 ust. 2 ww. ustawy, **egzekwować przygotowywanie planów pomocy dziecku, we współpracy z rodziną zastępczą oraz asystentem rodziny**, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - **we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną**, zgodnie z art. 77 ust. 3

pkt 2 ww. ustawy, **uwzględniając prawo dziecka do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą**, zgodnie z art. 4 pkt 8 ww. ustawy, **odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości oraz wspierać wychowanków w zakresie przygotowania indywidualnego programu usamodzielnienia**, zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 6 ww. ustawy,

15. **przygotowywać indywidualny plan usamodzielnienia wychowanków z zachowaniem terminów**, zgodnie z art. 145 ust. 4 ww. ustawy, **przestrzegać terminu wskazania opiekuna usamodzielnienia**, zgodnie z art. 145 ust. 2 ww. ustawy, **wskazywać zakres współdziałania z opiekunem usamodzielnienia**, zgodnie z art. 145 ust. 1 ww. ustawy, **z uwzględnieniem w indywidualnym programie usamodzielnienia ustaleń co do sposobu wypłaty pomocy na usamodzielnienie**, zgodnie z art. 149 ust. 2 ww. ustawy,
16. **dokonywać oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka przez Organizatora**, zgodnie z art. 128 pkt 2 ww. ustawy, **z uwzględnieniem celów oceny**, zgodnie z art. 132 ww. ustawy, **w konsultacji w szczególności z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka**, zgodnie z art. 133 ww. ustawy, **oraz terminowo dokonywać kolejnych ocen rodziny zastępczej**, zgodnie z art. 134 ust. 1, 2, 2a ww. ustawy.

VI. Pozostałe informacje.

Niniejszy dokument sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Szamotułach, drugi pozostawiono w dokumentacji Wojewody Wielkopolskiego.

Treść wystąpienia pokontrolnego podlega udostępnieniu, zgodnie z ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 902), z wyłączeniem danych osobowych w rozumieniu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1781).

Zgodnie z art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49) kontrolowana Jednostka może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

Wojewoda w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, o których mowa powyżej przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana Jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska Wojewody, do powiadomienia

Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

Zgodnie z art. 198 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 49) kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych, o których mowa w art. 197d ust. 1 ustawy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 1.000 zł do 15.000 zł.

Wystąpienie pokontrolne zawiera 34 strony.

Jarosław Szymański
Inspektor wojewódzki

Grzegorz Przymus
Starszy specjalista

z up. Wojewody Wielkopolskiego
Hanna Zawadka
Zastępca Dyrektora
Wydziału Polityki Społecznej
Wielkopolskiego Urzędu
Wojewódzkiego

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego klasyfikowanego certyfikatu/

Dokument sporządził:
Jarosław Szymański
Inspektor wojewódzki
27 maja 2025 r.